

Тому радість народних депутатів у Верховній Раді, коли вони прийняли Бюджет-2009, є абсолютно невинуватою. Після такого рішення ВРУ треба розпустити як абсолютно непрофесійну й антинародну установу, яка не вміє ефективно розпорядитися державними коштами.

Прогноз на 2009 рік – невтішний. Криза буде загострюватися, і причини тут не тільки монетарного характеру чи світових впливів, на яких акцентує Уряд. Головна причина системної кризи, яка охопила Україну, полягає у відсутності реформ – структурних, місцевого самоврядування, банківської, податкової та платіжної систем, регуляторного середовища (спрощення умов ведення бізнесу; збалансування експорту та імпорту), освіти.

Насправді ситуація у фінансовій сфері є надзвичайно складною. Примарними є можливості виконання не лише Бюджету, а й узагалі монетарної політики в державі.

Національний банк продовжує здійснювати емісію гривні як напряму, так і через так зване рефінансування банків. Був запущений мультиплікатор гривні. Впродовж грудня 2008 р. майже 31 млрд. грн. НБУ спрямував на фінансову підтримку банків. У цей самий період Національний банк втратив своїх золотовалютних запасів на суму близько \$3 млрд. Отже, у грудні (як і в жовтні-листопаді) НБУ продовжував здійснювати політику, яка полягала у насиченні економіки України нічим не підкріпленою гривнею, яка роздавалася комерційним банкам під дуже низький відсоток – 12%. Можливо, деякі обрані банки отримували кошти і за ще нижчими ставками.

Я вважаю хибною монетарну політику, яку проводить Національний банк України. Чимало політиків і експертів переконано, що нинішнє керівництво Нацбанку професійно, фізично та морально себе вичерпало. Голова НБУ Володимир Стельмах, якому висловлена недовіра рішенням Верховної Ради, мав би сам піти у відставку, щоб дати змогу якомога швидше здійснити радикальні кадрові зміни у цій установі. Те ж саме повинна зробити і

Наглядова рада Нацбанку, яку очолює П. Порошенко. Він має відповідати за девальвацію гривні нарівні з керівництвом Нацбанку й Урядом України.

Що стосується економічної політики Кабміну, то він, на жаль, знову пішов шляхом механічного, фактично популістського фінансування системи господарства. Лише протягом грудня 2008 р. кошти на рахунок Уряду в Національному банку зменшилися із 17 млрд. грн. до 7 млрд. грн. Це означає, що 10 млрд. грн. було кинуто в готівкову сферу. Зрозуміло, що курс гривні протягом грудня знову обвалився щодо вільноконвертованих валют.

За оцінками експертів, офіційно оголошена цифра річної інфляції на рівні 22% не відповідає дійсності. Ми в цьому переконуємося щодня. За нашими підрахунками, інфляція за 2008 рік склала щонайменше 35%. І у 2009 році, принаймні у першому півріччі, очікувати на падіння цін не доводиться через девальвацію національної валюти майже на 60%.

І Уряд, і Президент, і ВРУ, і Національний банк повинні відповідати за те, що вони, починаючи з вересня, грабували українське населення і зробили його вдвічі біднішим. А бюджетні показники 2009 року не тільки не закладають механізмів розв'язання кризи, а навпаки, поглиблюють її. Уряд подає на затвердження ВРУ Бюджет-2009, який можна назвати «фількіною грамотою». Парламент прийняв Бюджет, який абсолютно неможливо виконати. А Президент підписав цю нісенітницю. Якщо такі «кормачики» й надалі перебуватимуть при владі, то, починаючи з квітня, у країні настане некерівана фаза розвитку, економічний хаос і тотальне зубожіння населення. Подальше існування з такими безвідповідальними керівниками держави, без реальних реформ не дає перспективи українському суспільству. Поза сумнівом, на часі антиолігархічна революція, яка повинна змести кланово-корпоративний, державно-монополістичний капіталізм.

Сергій Яременко,

екс-заступник голови Національного банку України

Україна буде змушена починати з нуля

Насамперед варто нагадати про такий аксіоматичний зв'язок: «Якщо всі ринки збалансовані, а грошовий – розбалансований, то всі ринки вийдуть із рівноваги. І навпаки: якщо всі ринки розбалансовані, а грошовий – збалансований, то всі ринки неминуче прийдуть у рівновагу».

В останні роки роль Нацбанку в розвитку не тільки грошового, а й інших ринків стала провідною, визначальною. Швидка монетаризація економіки почала справляти вирішальний вплив на розвиток та результати економічних і фінансових процесів.

«Політика цілковитого неутручання» Національного банку в грошові потоки, які йшли ззовні й потім витрачалися на імпорту, спричинила той жалюгідний результат, який ми сьогодні маємо. Величезний зовнішній борг спровокував обвал валютного курсу, дезорганізацію виробництва, що тепер продукує руйнівні процеси у банківській сфері.

Залученням величезних коштів із-за кордону й використанням їх на імпорту товари був знищений національний виробник і утворений величезний борг. Водночас, жорстка монетарна політика (тобто грошовий голод, підвищені ставки за кредитами), що проводилася Національним банком та Мінфіном, розбалансувала у цілому фінансовий сектор, не давала можливості довгостроково кредитувати в національну економіку. Як наслідок, в Україні, по суті, немає галузей, у які сьогодні можна було б спрямовувати інвестиції. Наше споживання побудоване на імпорту з практичним знищенням національного виробництва споживчих товарів. І це сформувало всередині України те «сприятливе» середовище, яке спричинило найгірші наслідки світової кризи.

Україна опинилася в дуже складній ситуації: не маючи внутрішнього фінансового ресурсу та накопичивши \$100 млрд. боргу, будучи відрізаною від зовнішніх запозичень, вона мусить відродити національну економіку.

Практично таке завдання в сьогоднішніх політичних та економічних умовах виконати неможливо.

Необхідно говорити про дві хвилі розвитку банківської кризи, появу якої спровокувала монетарна політика Нацбанку. Перша хвиля – це проблема ліквідності банків – відтік вкладів, пов'язаний із недовірою до банків. І вирішення її залежало від своєчасного рефінансування банків. Сьогодні ми переживаємо другу хвилю – неповернень кредитів. Це вже помста економіки на її чотирьохмісячне некритування. Наразі фіксується маса неповернень виробничим сектором та населенням, що втрачає свої робочі місця. Причому, починається неповернення не тільки відсотків, а й основного тіла кредиту. Тож ідеться про прями збитки банків.

Таким чином, Україна стоїть перед величезною загрозою. Руйнуючи банківський сектор як основне джерело ресурсної бази для економіки, ми самі собі риємо яму на 2009 рік. Сьогоднішня політика Національного банку не тільки не дає можливості й навіть надії на позитивні зміни у 2009 році, а прискорює входження у неминучі величезні потрясіння. Тому потрібно негайно змінювати керівництво НБУ, а головне – підходи до монетарної та валютної політики і розвитку банківського сектору взагалі.

Експерти Українського клубу економістів щоразу наголошують на ризиках, які існують в економіці, фінансовій сфері. Зараз додалася ще й газова криза. Настільки багато з'являється загроз фундаментального характеру, які потребують вирішення, що навіть важко визначити, яка з них є головною й куди необхідно насамперед спрямувати зусилля. Від зустрічі до зустрічі ми відзначаємо дедалі глибший рівень проблем і труднощів їх подолання, а також втягування країни у системну кризу, з якої дуже важко знайти шляхи виходу. Понад те, на мій погляд, час експертної оцінки економічних проблем закінчився. Будь-який аналіз невідворотно переходить у площину політики. Адже у прийнятті економічних рішень здебільшого немає економічної логіки, а є політична доцільність або боротьба. Сумбурні, хаотичні, конвульсивні рухи і Мінфіну, і Нацбанку можуть тією чи іншою мірою стабілізувати ситуацію з курсом гривні чи інші, скажімо галузеві, збурення, але це вже буде зроблено на цвинтарі нашої економіки.

Підходи, які використовує Національний банк у своїх діях, лише поглиблюють кризу економічного характеру, призводять до розвалу фінансової системи, несуть пряму загрозу національній валюті. Економісти розуміють, що тут відсутні продумані, логічні кроки з боку монетарної влади, а тому вже змушені говорити про їх політичне підґрунтя. Доказ цього: попри те, що НБУ продемонстрував свою повну неспроможність, втратив усіляку довіру з боку бізнесу, населення й держави, Президент України все-

таки чомусь утримує голову Національного банку на посаді й не висловлює ніяких оцінок дій тих людей, які є основними особами, що привели і фінансовий сектор, і національну економіку до жалюгідного стану, у якому вона сьогодні перебуває.

Не зрозуміло, коли посадовці з НБУ були професіоналами: навесні, влітку чи сьогодні? Тоді вони стверджували, що національну валюту треба зміцнити до 3,5 грн. за долар – і знаходили обґрунтування. Сьогодні ж протилежна ситуація на валютному ринку – курс 9–10 грн., і знову правильно. Заяви посадових осіб про те, що вони не бачать підстав для того, аби курс долара перевищував 6–7 гривень, – не йдуть далі декларацій. І знову ті, хто займається спекулятивними операціями, виграють. Натомість чесний бізнес, який вірить заявам керівників держави і Національного банку, опиниться у програвші. А населення знову виявиться ошуканим.

Чому я акцентую увагу на валютному курсі? Тому що саме курс у перехідних економіках є цінним «якорем», на якому можна будувати відносини в бізнесі та розрахунки державних витрат. Нинішня ж позиція Національного банку на валютному ринку не дає змоги навіть реально оцінити показники Бюджету-2009. І сьогодні ніхто не знає, на якому рівні зупиниться курс. А відтак унеможливується виконання соціальних програм Уряду.

Наприклад, оплата за житлово-комунальні послуги здійснюється за курсом 5 грн. до \$1. А «Нафтогаз» та ін. повинні купувати газ за курсом 9–10 грн. за долар. Тож різниця між курсами є «вибухівкою» у можливостях оплати Росії газу для української економіки. Тримати курс у 5 або 10 гривень за долар – для Нацбанку особливої різниці немає. Але при цьому, якщо курс у 5–7 грн. за долар не порушує стабільності економіки та цін, то курс у 10 грн. за долар руйнує ціноутворення, банківський сектор і економіку країни в цілому.

В умовах непрозорості та невизначеності головного регулятора у монетарній і курсовій політиці бізнес не може організуватися, тому що він не розуміє цінних перспектив на тлі «усмішок» голови Нацбанку, які були відповіддю на запитання про значення курсу на 2009 рік. Це ж не таємниця, яку має приховувати Національний банк, а обов'язково проголошений орієнтир для роботи Бюджету та економіки. В. Стельмах не відповів. Але відповідь буде – від економіки, і причому дуже жорстка. Але, на жаль, не для нього – знову для країни.

С. Яременко (ліворуч), І. Щербина, О. Соскін